

PANU:

"MUSTA KÄSI"

Valokuva: Atte Kalajoki

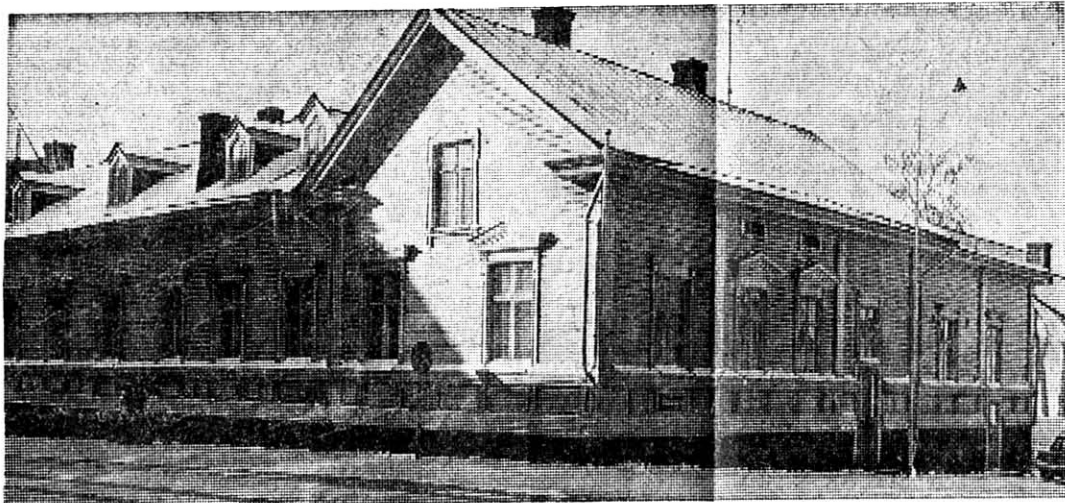
"**M**usta käsi" tässä on oikeastaan lystikäs sattuma. Löysin sen erään muista syistä leikatun sanomalehtileikkeen kääntöpuolelta: "Musta käsi" yritti terrorisoida ... Salaseura Kremlin linja(lia) ... Siitä ei sen enempää, mutta kun juuri olen liikkunut sen talon kulmilla, joka tunnetaan Pakon perikunnan talona ja ajatellut toistamiseen mainita eräistä siihen taloon liittyvistä muistoista, tuntuu lystikkäältä löytää tuon niminen salaseura alvan muusta yhteydestä.

Pakon talolla tarkoitetaan nyt vanhaa puutaloa jonka numero Kauppurienkadun puolella on 3. Siinä talossa asusti joskus 1920-luvun jälkipuoliskolla suomussalmelais-syntyinen tehtaan edustaja Eliel Väyrynen, jonka poika Martti Juhanin oli luokkatoverini. Lyseon ensimmäiseltä luokalta aikaen meillä oli paljon yhteisiä harrastuksia, mm. muodostimme eräiden tovereittemme kanssa ikioman kymmenmiehisen urheiluseuran. Mutta ei siinä kyllin, muodostimme eräässä vaiheessa myös salaseuran "Musta käsi". Poikien seikkailukirjat -sarja oli siihen aikaan mielellukemistamme Arsene Lupin'in, Sherlock Holmes'in, "Musketisotureitten" ja Villinlännen kirjojen ohella.

Väyrysen talo oli kulkutuote leikkejämme varten. Ken on siellä sisällä käynyt, tietää, että siinä on kerroksia enemmän kuin kadulta katsoen voi arvatakaan, minkä lisäksi talo on jollain tavalla niin "mutkikas" kuin vain voi toivoa. Aleksanterinkadun portin puolella oli esim. kivijalassa ja osittain katupinnan alla keittiö, josta nousi tarjolluhisi ylempiin kerroksiin, herrasväen puolelle. Jossain oli jännittävät kiertoportaat, sellaiset kulkuihin vieläkin Musikkilopiston rakennuksessa. Vintti oli kaikkien ihanin. Se oli avara ja suhteellisen korkea, eikä siellä ollut roinaa niin paljon, että olisi ollut häiriöksi asti. Vintti oli meidän linnamme. Isä Eliel oli ilmeisesti paljon matkolla, ja Hilda-täti oli herttainen, kilitti täti, joka ei "häirinyt" meitä. Sitä paitsi me tietäkseni emme häirineet ketään, mekään.

Mahdoimme suorastaan perustaa sen salaseuran siellä Väyrysen vintillä. Meitä oli vain muutama, luultavasti samoja kavereita kuin monipuolisuusseurassamme Kisa-Tovereissa: Eskoja kaksikin, Eije, Busse, Heikki eiköhän Olakin, Kippari jne. Jääkööt nyt salanimiksi, kun oli salaseura.

Kun läksyt oli luettu eikä sattunut vartiokokousta tai muuta tär-

keää, kokoonnuttiin Väyrysen vintille. Muistelen että, sinne mentiin yksitellen, ettei kukaan olisi huomannut. Väyryset luultavasti kilittivät onneeseen, ettei sellaisella saakilla yritettykään työntyä heille sisälle. Meillä oli aivan varmasti joku tunnuskuva "Musta käsi", luultavasti jäsenkirjanen, itse tehty, kokouspöytäkirja, eiköhän vain säännöt ja melko ankaratkin vielä. Ehkäpä myös puutikarit päällimmäisten vaatteiden alla piilossa. Oli puheenjohtaja(t) ja sihteeri, eiköhän vain muitakin virkamiehiä. Ei ole jäänyt mieleen, että olisimme suunnitelleet saati tehneet jotain kiellettyä, luultavasti tarkoittimme olla jonkinlainen hyväntehtäjäjärjestö, sillä oltimme myös partiolaisia ja oltimme senkin asian hyvin tunnollisesti. Tekee mieli

välttää, että siinä sakissa ei ainakaan sakin koolla ollessa kukaan edes tupakoinut.

"**M**usta käsi" ei tietenkään ollut kaupungin ainoa salaseura. Yhden salaseuran tekijämihiä olivat Sundholmin pojat tai ainakin jokin heistä. Heidän salaseurallaan oli päämaja voisi kai sanoa ei kenenkään maalla — poliisilaitoksen Hallituskadun puolelseen talli-ym. ulkohuonerakennuksen vintillä. Kai se puhelinaltos vielä siihen aikaan toimi poliisilaitoksen talossa. Mikähän lie tässä naapuriseurassa ärsyttänyt, mutta niin vain kävi, että meidän pojat kähvelisivät tuon toisen seuran paperit sieltä poliisilaitoksen vintiltä. Sodassa ja rakkaudessa on kaikki

sallittua. Se oli kyllä niin kulkun olli käyty ruutitynnyrin päällä, mutta kyllä sillä tempauksella sitten olikin siljansa meidän kokouskeskusteluissamme. (En voi kyllä kehua olleeni tuolla partioetkellä mukana). Ei silloin paljon tarvittu, että oli lysti!

Sitten se meidän seuramme kylä hajosi "omman mahottomuutensa". Me rupesimme lisäämään jäsenkuntaa. Jokainen uusi jäsen otettiin kyllä tarkan harkinnan jälkeen ja yksi kerrallaan. Tavallisin kohtauspaikka oli Narikan nurkalla siinä mäen alla. Jokaisen siinä leikkiin suostuvaisen, jolle siis jotenkin oli annettu vinkki tulla, silmille sidottiin side, häntä pyöritettiin vasempaan ja oikeaan ja talutettiin sitten Väyrysen vintille. Ei pitänyt tietää, missä oli. Ja minulla

on mielikuva, että jokaisella oli karanteeniaika, ennen kuin hän sai poistua ensimmäisen kerran avoimin silmin. Mielimme ilmeisesti kasvattaa seurastamme liian suuren, sillä jossain vaiheessa kävi sitten niin, että mukaan tuli joku petturi, henkisesti keskenkasvuinen (= liian kehittynyt!) tai suupallti tai ylimielinen, joka paljasti meidät asiaankuulumattomille.

Tiedämme kaikki, miten käy salaseuran, josta sivulliset toverit koulussa esimerkiksi rupeavat vihjailemaan, naureskelemaan...

"Musta käsi" hajosi hiljaa isekseen... Sitten Väyryset muuttivat "Lumperin" taloon Rantakadulle ja kohta kerrassaan Helsinkiin, jossa ystäväni Martti J. tälläkin hetkellä elää ja vaikuttaa, niin kuin joku muukin salaseuran sankareista.

Näyttää jäävän toiseen kertaan kertomus talossa ennen meitä vaikuttaneista "Mustaa kättä" ehkä merkittävämmistäkin laitoksista.